

ЦЮ КНИЖН
ЛО ВИДАВ
РУХ ДО
КОВИН Ж
ВОЇ РЕВ

РЕДАКТОР
ЗИНСЬКИЙ
НИК АНАТО
ТРИЦЬК
ФЕРЕНТ
ЛЕННЯ ТА
В.ХМУРИЙ,
О. ЯВОР
ККУ ВИДА-
ВНИЦТВО
О ХУ РО-
ЖОВТНЕ-
ВОЛЮЦІЇ

Р А. БЕРЕ-
ІЙ, ХУДОЖ-
ТОЛЬ ПЕ-
НИЙ, РЕ-
Г ОФОРМ-
А ДРУНУ
Й, ТЕХНЕР
РСЬКИЙ

LA « RENAISSANCE FUSILLÉE » EN UKRAINE (ANNÉES 1920-1930) :
FIGURES D'UNE INTELLIGENTSIA SACRIE

16 juin. 2023

{ BnF

Я-Romantica :
Mykola Khvylovyi et la Vaplitè

Galyna Dranenko

Université Nationale de Tchernihivtsi (Ukraine) /

Université de Lorraine, CREM

Mykola Khvylovyi : 1923 - 1933 - 2023

Mykola Khvylovyi
en 1925

... Et aujourd'hui les vents soufflent du nord. Toute la journée la tempête est comme possédée, et sur les routes tourbillonne la poussière. C'est le mois de décembre de l'année mil neuf cent vingt-troisième – depuis la naissance du légendaire Christ – l'année sixième depuis le début des guerres civiles. Je ne sais pas encore ce que je vais écrire, mais la souffrance est dans mon âme. Car réfléchis Marie :
– Chaque jour je lis des livres, mais je n'ai jamais trouvé un vrai livre (ou un poème) qui – dans l'éternité – parle de notre révolution. Alors à nouveau je prie le "Bon Dieu" qu'il fasse de moi un génie, pour que je raconte comme s'avancait, comment est passée, comme a grondé la jeune époque.

Mykola Khvylovyi *Arabesques* (1927)

Trad. de l'ukrainien par O. Masliouk. *La route et l'hirondelle*, 1993.

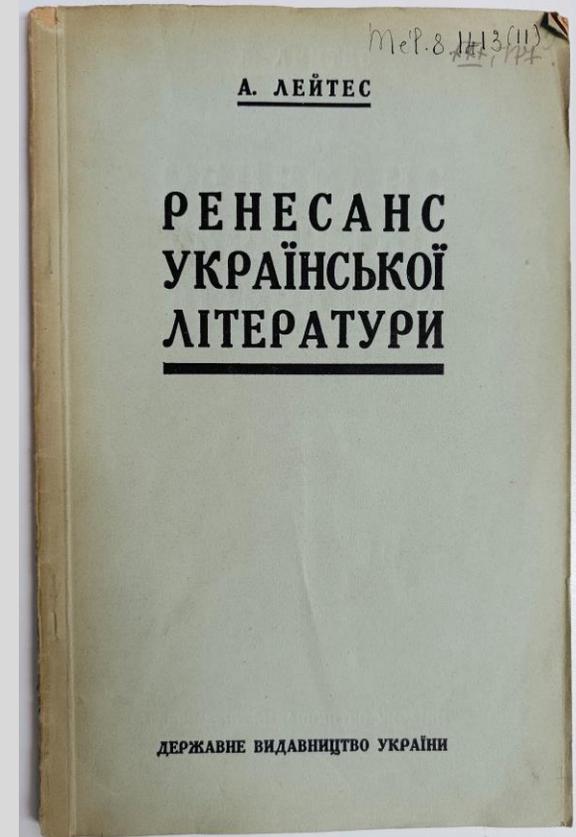
Fonds de la BnF

De la Renaissance rouge à la Renaissance fusillée

Що ми розуміємо під терміном літературний ренесанс? В данім разі ренесанс для нас означає розцвіт. Це не відродження старих форм. Це, навпаки, відродження творчих сил, що береглися довгі віки десь в глибині і тільки зараз при нових формах соціально-економічного побуту найшли своє нове завершення.

La renaissance littéraire « signifie pour nous l'épanouissement. Il ne s'agit pas de la renaissance de formes anciennes. Au contraire, c'est la renaissance de l'énergie créatrice qui a été enfouie très profondément pendant des siècles et c'est seulement aujourd'hui, au moment où nous avons de nouvelles formes sociales et économiques d'organisation de la vie, qu'elle a trouvé sa réalisation. »

Suprématisme mystique, 1920-22, par Kazimir Malevitch (collage)

Renaissance de la littérature ukrainienne / A. Leïtès, Kharkiv, 1925. Collections de la BULAC

Groupes **littéraires** ukrainiens

1918-1919, Kyïv - **Studio blanc**

1919-1920, Kyïv - **Musagète**

1919-1921, Kyïv - **Flamingo** (*Flamant rose*)

1921-1924, Kyïv - **AsPanFut** (*Association des panfuturistes*)

1922-1931, Kharkiv - **Plouh** (*Le Soc*)

1923-1925, Kharkiv - **Hart** (*La Forge*)

1923-1924, Kyïv - **AsPys** (*Association des écrivains*)

1924-1926, Kyïv - **Lanka** (*Le Chainon*)

1925-1928, Kharkiv - **Vaplitè** (*Académie libre de la littérature prolétaire*)

1926-1929, Kyïv, - **MaRS** (*Atelier de la parole révolutionnaire*)

années **1920-1930**, Kyïv - **Néoclassiques**

1926-1932, Kharkiv - **Molodniak** (*Les Jouvenceaux*)

1926-1932, Kharkiv - *Union panukrainienne des écrivains prolétaires*

1931-1932, Kharkiv - *Association des écrivains kolkhoziens prolétaires*

1932 - Union des écrivains soviétiques de l'Ukraine

Vaplitè : *Académie libre* de la littérature prolétaire (nov. 1925 – janv. 1928)

Mykola Khvylovyi (1893-1933)

Mykhaïlo Yalovyi (1895-1937)
Arkadiy Lubtchenko (1899-1945)
Pavlo Tytchyna (1891-1967)
Oles Dosvitniy (1891-1934)
Oleksa Slisarenko (1891-1937)

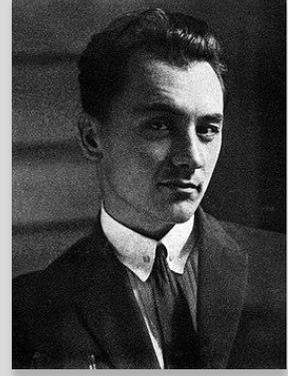
Petro Pantch (1891-1978)

Mykola Koulich (1892-1937)
Oleksandr Dovjenko (1894-1956)
Ivan Dniprovskyi (1895-1934)
Mike Johansen (1895-1937)
Volodymyr Sossiura (1898-1965)

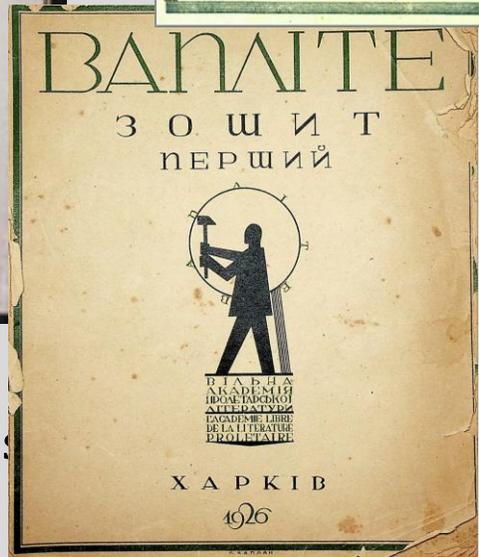
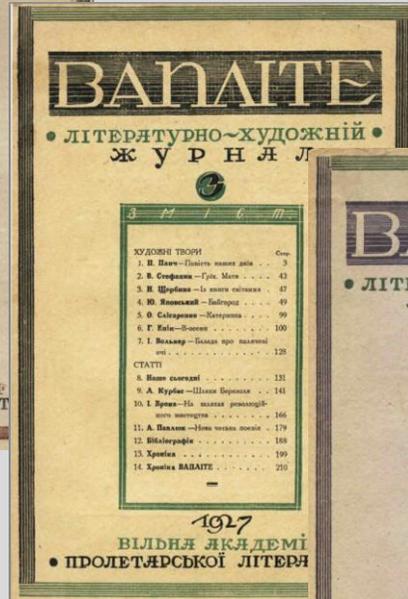
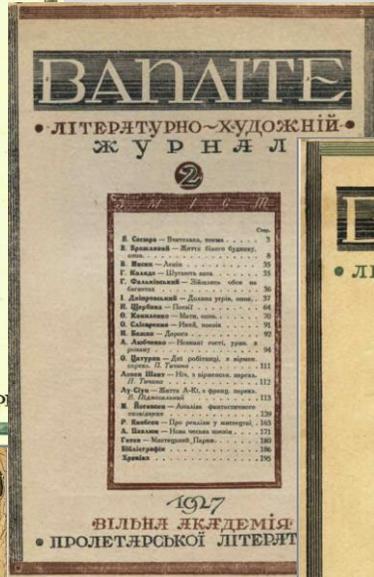
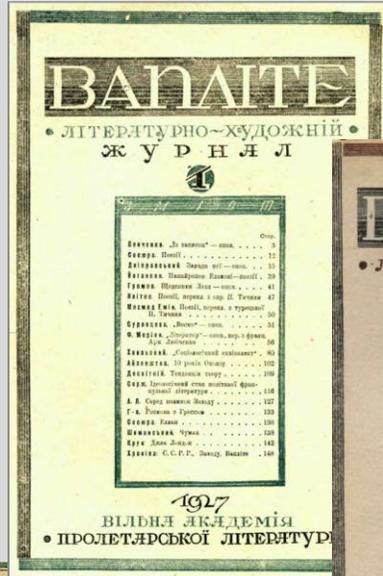
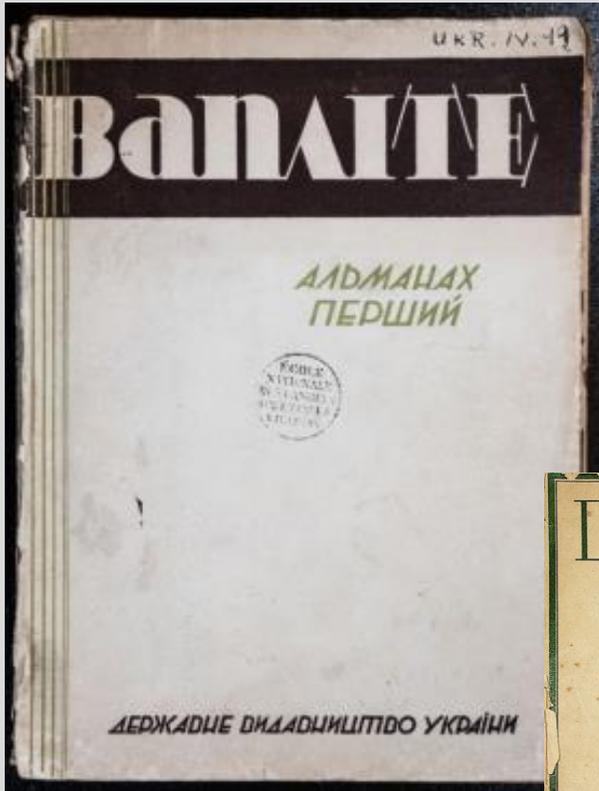
Youriy Smolytch (1900-1976)

Abram Leïtès (1901-1976)
Hryhoriy Epik (1901-1937)
Ivan Sentchenko (1901-1975)
Youriy Yanovskiy (1902-1954)
Mykola Bajan (1904-1983)

Etc.

Périodiques littéraires de la Vaplitè

ВАБДШЕНПИ
1
В цей, комись зашпгтний городок, що стоить від Не-Парижу
(так хтось іронічно назвав наше столичне місто) за шістьсот, приблизно,
но, кілометрів, Ганка і Дмитрій прийшли в середині червня, — тоді.

Vaplitè : almanach premier. Kharkiv, Éditions d'État d'Ukraine, 1926. Collections de la BULAC

Vaplitè : cahier premier.

Vaplitè : revue littéraire

Видає—ВАПЛІТЕ

N° 6 ?

Редактор—Реднолегія

Statut de Académie libre de la littérature prolétaire

СТАТУТ Вільної Академії Пролетарської Літератури „ВАПЛІТЕ“*)

А. Загальні засади

§ 1. „ВАПЛІТЕ“ має на меті об'єднати пролетарських письменників України, незалежно од мови, що нею вони пишуть свої літературні твори.

§ 2. В основу своєї мистецької праці ВАПЛІТЕ кладе марксистський світогляд і програмові постулати Комуністичної Партії, даючи широке право своїм членам користатись всіма художньо-літературними формами, як уже вживаними в світовій літературі, так і цілком новими.

§ 3. Виходячи з вищезазначеного, члени ВАПЛІТЕ можуть утворювати в межах організації формально-мистецькі угруповання і студії, що самостійно провадять як технічно мистецьке удосконалення, так і вишукують способів найкращого виявлення пролетарського світогляду через мистецьку форму.

Примітка. До студій можуть входити й не члени ВАПЛІТЕ.

Б. Діяльність організації

§ 4. Для переведення в-життя своїх завдань, ВАПЛІТЕ:

- а) входить в різного роду звязки зі співзвучними літературними організаціями так на Україні, як і серед інших країн і народів;
- б) допомагає своїм членам добути потрібну художникові мистецьку кваліфікацію;
- в) закладає клуби, видавництва, журнали, газети і студії;

*) Ухвалений НКО і поданий на затвердження МЕКОСО.

§ 1. La *Vaplité* a pour objectif de rassembler des écrivains prolétaires de l'Ukraine **sans distinction de langue** dans laquelle ils écrivent leurs œuvres.

§ 2. Comme base du travail artistique, la *Vaplité* se réfère à **l'idéologie marxiste et les fondements du programme du Parti communiste**, tout en accordant à ses membres le droit d'utiliser **toutes les formes littéraires et artistiques**, autant celles qui sont déjà en cours dans la littérature mondiale que des formes tout à fait nouvelles.

...

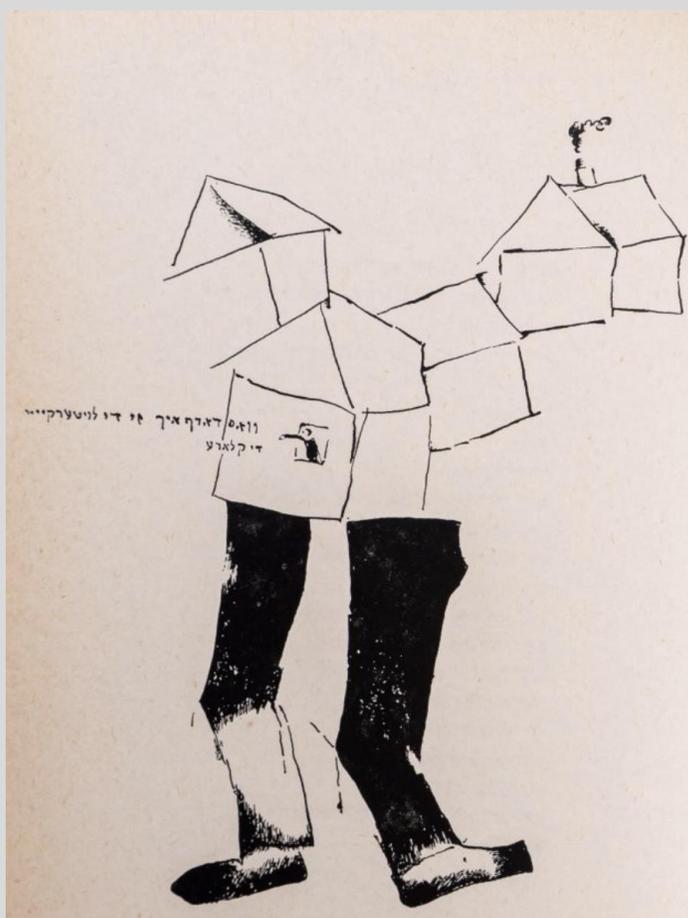

Logo de la Vaplité

Kipnis, Itsik, *Mariage empêché* [en yiddish, couv. M. Epstein]. Kyiv, Editions de la **Ligue de la Culture**, **1924**. Collections de la BULAC, catalogue de BnF

Dessin de **Marc Chagall** pour le livre "Deuil" de David Hofstein, Kyiv, **1922**. Collections de la BULAC

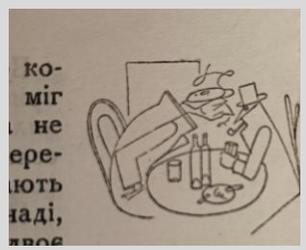

Revers d'un billet de 100 karbovanets de la **République Populaire d'Ukraine**, **1917**. La dénomination figure **en russe**, **en polonais** et **en yiddish**. L'avvers porte le texte **ukrainien** et le trident. Exposition à la BULAC « **1917 : Émergence de l'Ukraine** » (2017-2018)

« La Foire littéraire »

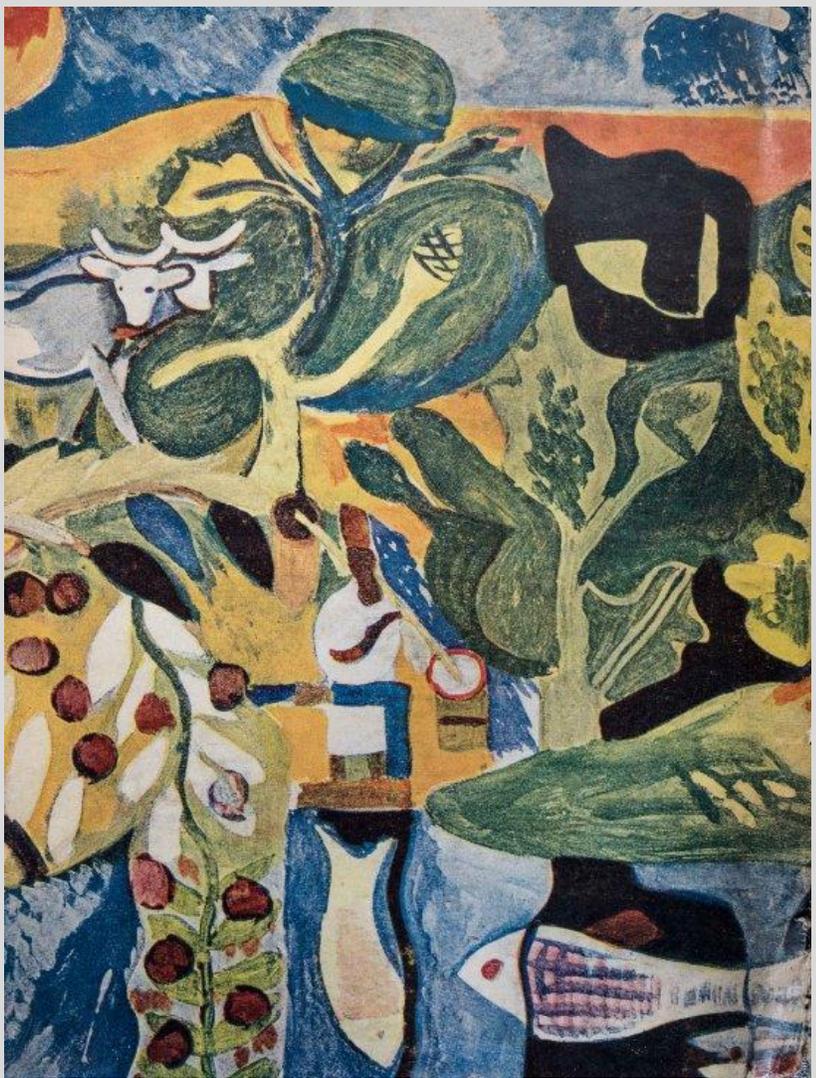
La commune : déclamateur / éd. I. Dniprovskiy et M. Khvylovyi, Kharkiv, Editions d'Etat d'Ukraine, 1925. Collections de la BULAC

Але все-таки вас іст дас Зелена Кобила? Господи! Хоч би скоріш вийшло 132 число!

Gravures d'Ivan Padalka

La Foire littéraire : almanach mensuel. Livre premier, jaquette, ill. par Anatol Petrytskyi, décembre 1928, Kharkiv. Collections de la BULAC

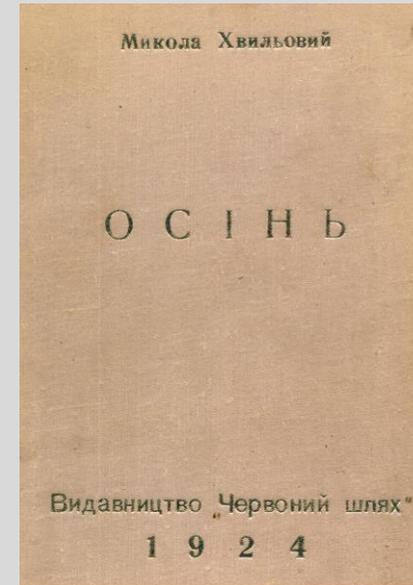
Mykola Khvylovyi : figure de proue de la prose ukrainienne

Recueils de poésie 1921, 1922

Etudes bleues, 1923

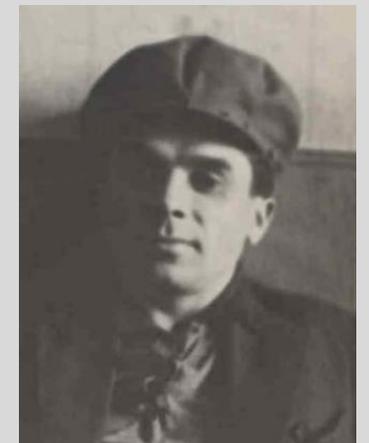
L'Automne, 1924

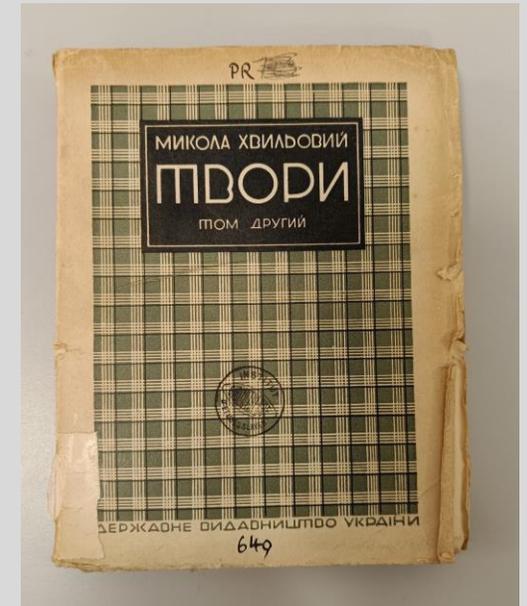
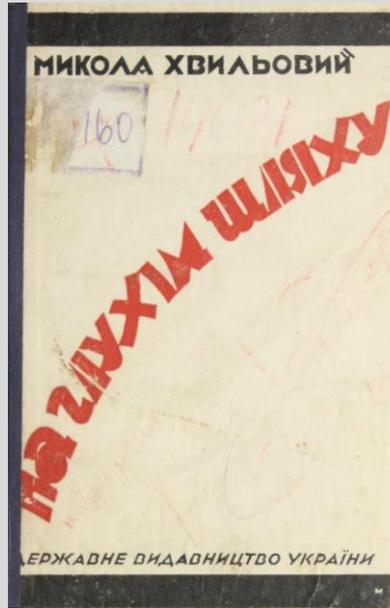
Un crime. Kyïv, Editions d'Etat d'Ukraine, 1926 (rééd. de 1924). Collections de l'Institut d'études slaves déposées à la BULAC

І З М О Г О Л И С Т А :
.... і Франція. Париж. — Але навіть останній скептик—Анатоль Франс—покинув сумніви. Милий друже: осінь то—спостереження.

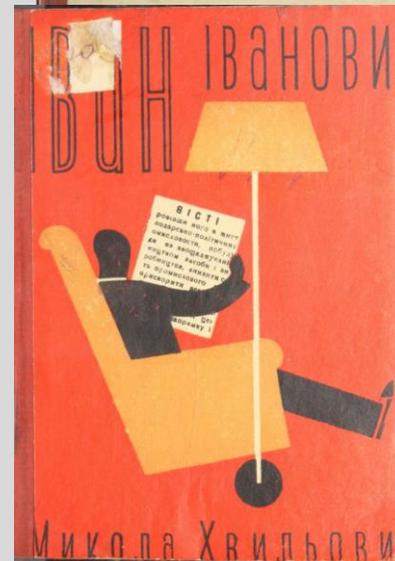

Mykola Khvylovyi

Œuvres. Vol. II. Automne, Kharkiv, Editions d'Etat d'Ukraine, 1927.

Collections de l'Institut d'études slaves déposées à la BULAC

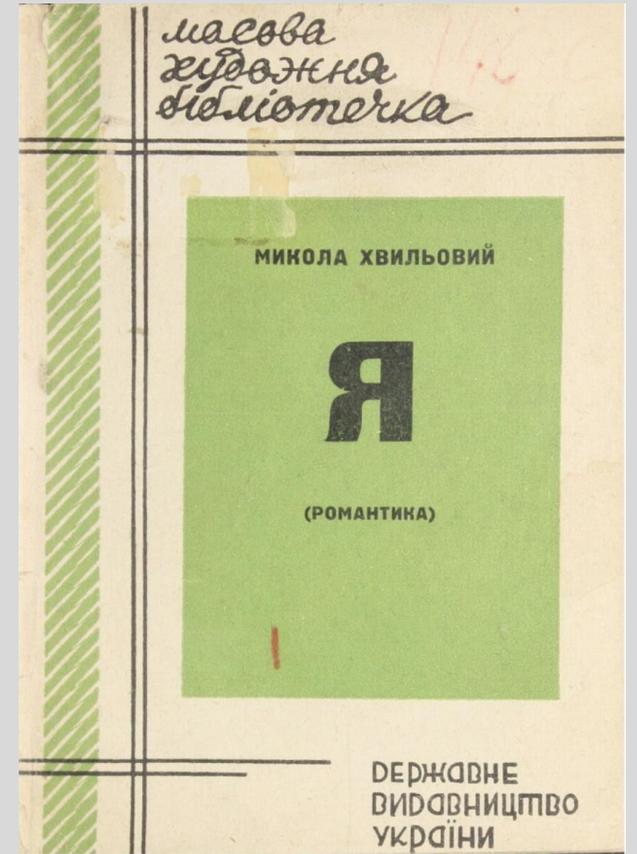
Я-Romantica

Мати каже, „що я (її м'ятежний син) зовсім замучив себе...“ Тоді я беру її милу голову з нальотом сріблястої сивини і тихо кладу на свої груди... За вікном ішли росяні ранки і падали перлямутри. Проходили неможливі дні. З далі, з темного лісу брели подорожники й біля синьої криниці, де розлетілись дороги, де розбійний хрест, зупинялись. То — молоде загір'я.

Mère dit que moi (son fils révolté) je me crève à la tâche... Alors je prends sa chère tête patinée d'argent et doucement je la pose sur ma poitrine... Mais derrière la fenêtre passaient les matinées de rosée, tombaient des perles. Dans le lointain marchaient des chemineaux, venant de la sombre forêt, et près du puits bleu, là où éclatent les routes, là où trône la croix du malfaiteur, ils s'arrêtaient. C'est la jeunesse transalpine.

Mykola Khvylovyyi **Я (Romantica)** (1923)

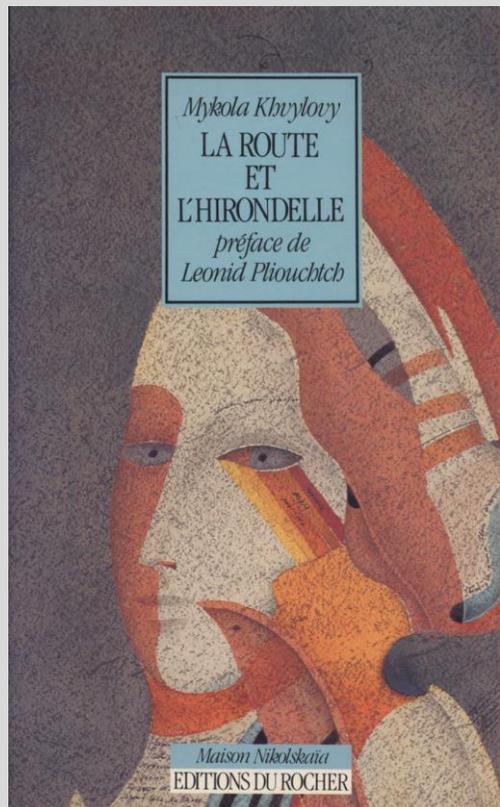
Trad. de l'ukrainien par O. Masliouk. *La route et l'hirondelle*, 1993. Fonds de la BnF

Entendre le **silence de livres**

Sommaire

<i>Note du traducteur</i>	11
<i>Préface : Ne sois pas naïve, Marie !</i>	19
<i>Prélude</i>	31
<i>La venelle</i>	35
<i>Я (Romantica)</i>	47
<i>Le fiancé</i>	77
<i>Arabesques</i>	87
<i>Une vie</i>	119
<i>Sur un chemin de traverse</i>	131
<i>Le rédacteur Kark</i>	141
<i>Novembre indigo</i>	183
<i>Élégie</i>	205
<i>La route et l'hirondelle</i>	217
<i>Chronologie de l'histoire ukrainienne de 1917 à 1933</i>	223
<i>Notes</i>	237

Mykola Khvylovyi *La route et l'hirondelle* : nouvelles, trad. de l'**ukrainien** par **Oles Masliouk** ; préface de Leonid Pliouchtch, Monaco-Paris, Ed. du Rocher, Collection dirigée par Galia Ackerman, 1993.

Fonds de la BnF

– Marie ! J'aime la ville comme un fou ! J'aime les quartiers ouvriers et les quartiers juifs, quand de là tu regardes la cathédrale, quand sur la cathédrale dans le diadème de la nuit brûle d'un feu de conte de fées le cadran de l'horloge. Je m'appuie sur le poteau télégraphique et je désespère de dire ce qui se passe dans mon âme, quelles images y naissent : comme des ruisseaux, comme des perles, les images coulent près de mon cœur romantique : les perles couinent et les lampions japonais (au moment de la foire hoholienne) luisent près des sucettes transparentes et fantastiques (en forme de chevaux), que plus jamais je ne reverrai au marché. Alors je déverse en moi le jus de cerise de ma souffrance impossible et je prie le « Bon Dieu » qu'il fasse de moi un génie : pour que je dise comment couine la perle près des lampions japonais : l'immeuble à l'angle, le N° brille.

J'aime la ville comme un fou.

Arabesques (1927)

Merci !

Дякую!

{BnF

B U L A C

[도서관] [शिक्षक] [කාතෘකයා] [ሥልጣኔ]

↑ ↓
nationalen ܢܦܫ 文化 شرقية
i n a l c o

Institut national
des langues
et civilisations orientales

Ambassade d'Ukraine en France

INSTITUT
POLONAIIS
PARIS